

Begeleidende brief

Beste politici,

De adolescentie (16-25jaar) is een cruciale levensfase.

25% van alle dak- en thuislozen is een adolescent.

Vanuit de internationale beweging “A Way Home” willen wij inzetten op het voorkomen van dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen. Over heel de wereld vormen zich coalities van sociale en middenveldorganisaties. Dit zijn regionale samenwerkingsverbanden tussen diensten die met deze problematiek geconfronteerd worden. Men tracht zowel preventief als reactief maatschappelijke verandering te realiseren, ook in samenwerking met beleidsmakers.

Met dit memorandum willen wij meer politieke aandacht vragen voor de zeer kwetsbare doelgroep van jongeren, die vaak ongewild, in de dak- en thuisloosheid belanden.

Het beleid wordt steeds meer uitgedaagd om efficiënte en effectieve antwoorden te vinden op een sneller veranderende maatschappij en de bijhorende uitdagingen waarmee jongvolwassenen in kwetsbare situaties worden geconfronteerd. Zo is er voor jongeren in moeilijke situaties een tekort aan betaalbare en kwaliteitsvolle huisvesting, alsook beperkte toegang tot stabiele job mogelijkheden. Tevens spelen moeilijkheden op vlak van mentaal welbevinden een rol. Daarbovenop bevindt deze doelgroep zich in de preciaire ontwikkelingsfase van de adolescentie. Als antwoord werden door de Vlaamse Regering 2019-2024 ambitieuze doelstellingen geformuleerd. Bovendien werd er specifieke focus gelegd op een passende opvolging van jeugdhulpverleners.

Uit onderzoek weten we dat de situatie waarin dak- en thuisloze jongvolwassenen zich bevinden, vooral te wijten valt aan een opeenstapeling van negatieve levensgebeurtenissen, in combinatie met structurele maatschappelijke uitsluitingsmechanismen. Omwille van dit laatste, stellen wij dit memorandum op.

In functie van het verkiezingsjaar 2024, en de bijhorende nieuwe beleidsperiodes, willen wij als A Way Home Waas en Dender volgende prioriteiten stellen:

Wonen

- Werk maken van betaalbare huisvesting.
- Leegstand tegengaan en meer noodopvang en voldoende begeleiding organiseren.
- Een specifieke focus op jongeren: housing-first faciliteren zodat geen enkele jongere op straat moet slapen.

Werken

- Ondersteun Kmo's om stageprojecten op te starten.
- Goede vrijwilligerswerkingen uitbouwen.
- Ondersteun laagdrempelige opleidingsmogelijkheden.

Rechten

- Ondersteun diensten die dagdagelijks met kwetsbare jongvolwassenen werken, ook financieel.
- Voor sterke en zelfbewuste jongvolwassenen: heldere rechten, begrijpbare taal.
- Toegankelijke diensten voor welzijn: Vereenvoudiging, Communicatie, Begeleiding.
- Versterk de stem van jongvolwassenen, ook van de meest kwetsbare.
- Stop discriminatie en uitsluiting, bescherm iedereen.

Vrije tijd

- Betaalbare en bereikbare vrijetijdsinitiatieven.
- Gaan voor inclusieve gemeenschappen: betrek iedereen.

We hopen dat dit memorandum jullie kan inspireren om acties te ondernemen die de levenskwaliteit van deze kwetsbare jongeren, direct en indirect, kan verhogen. Wij kijken uit naar een vruchtbare discussie en de implementatie van maatregelen die deze doelgroep aanbelangen.

Concrete voorstellen tot actie

Wonen

Recht op wonen is een van de speerpunten in onze maatschappij. Toch beschikt niet iedereen over een aangepaste woning van goede kwaliteit, die betaalbaar is, mét woonzekerheid en die gelegen is een veilige woonomgeving. We ervaren een ernstige wooncrisis. We willen oproepen om bij de komende verkiezingen aandacht te hebben en het woonbeleid als prioritair thema op te nemen.

Concrete acties:

- Coördineer noodopvang en voorzie housing-first:
 - We vragen om een regionaal meldpunt te faciliteren die een match kan maken tussen vraag en aanbod, naar het voorbeeld van W13 in Kortrijk.
 - We vragen om meer tijdelijke opvanginitiatieven te organiseren: zo kort als mogelijk, zo lang als nodig.
 - Housing First-initiatieven moeten verder uitgerold worden.
- Faciliteer Co-housing:
 - Samenwonen is een betaalbare manier om in huisvesting te voorzien. Zorg voor een wettelijk kader dat uitsluitingsmechanismen rond sociale rechten voorkomt.
- Activeer leegstaande panden:
 - Het is belangrijk dat lokale besturen aan uniforme leegstandmonitoring doen, waarop een actief beleid van zowel stimulerende als sanctionerende maatregelen gestoeld is.
 - Wegens thuiswerk, staan er steeds meer kantoorgebouwen leeg. We roepen op om in gesprek te gaan met bedrijven en hen te motiveren/stimuleren om deze panden een (tijdelijke) andere bestemming te geven.
 - Geef verouderde overheidsgebouwen een herbestemming tot noodopvang.
- Voorzie grond en ruimte:
 - Via mobiele units en tiny-houses kunnen nieuwe, inclusieve, zorgzame buurten ontstaan.
- Zorg voor voldoende en extra woonbegeleiding
 - Ondersteun sociale organisaties om binnen wooninitiatieven voldoende integrale en interdisciplinaire begeleiding te voorzien.
 - Ondersteun en informeer OCMW-medewerkers omtrent de specifieke noden van de doelgroep jongvolwassenen en een bijhorende, aangepaste, hulpverleningshouding.
- Draag financieel een steentje bij:
 - Wees mild voor jongvolwassenen die een leefloon aanvragen of andere financiële steun vragen. Vaak zijn zij slachtoffer van een moeilijke jeugd met meerdere traumatische ervaringen.
 - Voorzie financiële ondersteuning voor de specifieke “volwassenen” tussen 18 en 25 jaar.
 - Voorzie fondsen voor verhuurders die verhuren aan deze specifieke doelgroep.

Werken

We ondersteunen de noodzaak om jongvolwassenen te ondersteunen bij hun instroom in de samenleving doormiddel van een zinvolle dagbesteding. Het volgen van een opleiding, of het uitoefenen van werk is belangrijk voor het algemeen welbevinden en de identiteitsvorming van een jongere.

Bovendien verhoogt een stabiel inkomen de kansen voor jongeren op de reguliere woonmarkt.

We bevelen volgende zaken aan:

- Samenwerking met Jeugdzorg en Algemeen Welzijnswerk:
 - Werk samen met sociale organisaties om geschikte en laagdrempelige instroomprojecten uit te werken voor deze doelgroep.
 - Werk samen met begeleiders van jongeren om van activatieprojecten een succes te maken.
- Voorzie een actief aanbod aan stage- en (vrijwillige) werkinitiatieven:
 - Maak, in samenwerking, een lokaal doelgroepenbeleid omtrent activering op.
 - Voorzie fondsen voor outreachprogramma's en casemanagementdiensten om de toegang tot instroomprojecten te vergemakkelijken.

- Ondersteun en geef training aan rechtstreeks leidinggevendenden binnen deze initiatieven omtrent de specifieke benadering van deze jongeren.
- Zorg voor een gepaste vergoeding en loon naar werken.
- Ondersteun bedrijven en zelfstandigen:
 - Sensibiliseer private partners omtrent de nood aan kansen voor deze doelgroep.
 - Voorzie financiële prikkels en subsidies aan ondernemers die initiatief nemen binnen activatieprojecten.
 - Een mentorprogramma kan zelfstandigen begeleiden bij het opzetten en beheren van succesvolle stageprojecten.
 - Werk een database uit met beschikbare stageprojecten en zelfstandigen die een activatieaanbod hebben voor kwetsbare jongvolwassenen. Verspreid deze database onder hulpverlenende diensten.
- Bouw vrijwilligerswerkingen uit:
 - Organiseer en ondersteun actieve wervingscampagnes, met een focus op jongeren en professionals die bereid zijn om hun tijd en expertise te delen.
 - Beid vrijwilligers opleidingen en workshops om hen te helpen in het begeleiden van jongvolwassenen.
 - Voorzie een online matchingsplatform waar vrijwilligers zich kunnen registreren en beschikbare kansen kunnen vinden, en waar jongeren hun interesse kunnen aangeven.

Rechten

Voor kwetsbare jongvolwassenen is het van vitaal belang dat juridische rechten worden gewaarborgd. Het is van groot belang dat de krachten hiervoor worden gebundeld. Samen kunnen we bouwen aan een ondersteunende omgeving voor de meest kwetsbare jongvolwassenen.

- Zet in op begrijpbare rechten:
 - Gebruik gemakkelijke taal bij het formuleren van juridische documenten.
 - Organiseer openbare voorlichtingscampagnes in scholen om jongeren reeds van kleins af aan bewust te maken over hun rechten.
 - Werk samen met lokale organisatie om educatieve programma's te ontwikkelen die de juridische kennis van jongeren vergroten.
- Maak diensten écht toegankelijk:
 - Coördineer lokale diensten en organiseer samenwerkingsverbanden op lokaal niveau.
 - Ga met jongeren in communicatie via een breed scala aan toegankelijke communicatiemiddelen, zoals online platformen en mobiele apps.
 - Zorg voor laagdrempelige hulp en begeleiding voor jongeren die moeite hebben in het navigeren tussen verschillende diensten.
- Laat jongeren participeren:
 - Richt jongerenraden op om hun belangen door zichzelf te laten vertegenwoordigen. Zorg dat de stem van de meest kwetsbare jongeren ook aan bod komt.
 - Organiseer bijeenkomsten of consultaties om jongeren actief te betrekken bij besluitvormingsprocessen.
 - Vraag advies aan organisaties zoals Cachet of Sam omtrent jongerenparticipatie.
 - Laat kwetsbare jongeren feedback geven op de dienst- en/of hulpverlening die wordt aangeboden.
- Bescherm jongeren tegen discriminatie:
 - Voer actief een antidiscriminatiebeleid in jouw gemeente.
 - Zet educatieve programma's op om bewustwording omtrent discriminatie en uitsluiting te bevorderen en te bestrijden.
 - Hou toezicht op de implementatie van inclusieve praktijken bij lokale bedrijven en organisaties.

Vrije tijd

Vrije tijd en ontspanning zijn essentieel in de ontwikkelingsfase van de adolescentie. Het bevordert de persoonlijke ontwikkeling door de kans om interesses en talenten te ontdekken. Bovendien heeft vrije tijd een positieve invloed op de mentale gezondheid, door stressvermindering en verhoging van emotionele veerkracht. Verder moedigt het sociale interactie en het gevoel van verbondenheid aan. Afsluitend weten we dat vrijetijdsinitiatieven ook een wezenlijke educatieve waarde hebben in de ontwikkeling van jongeren.

Kwetsbare jongeren stoten echter op verschillende drempels op vlak van vrijetijd:

- Beperkte financiële middelen om lidmaatschap, toegangsprijzen, aangepaste kledij en vervoer te betalen.
- Beperkte mogelijkheden om zich te verplaatsen naar vrijetijdsvoorzieningen.
- Kwetsbare jongeren hebben vaak te maken met sociale isolatie. Dit is gevolg van stigma en discriminatie, alsook van een gebrek aan zelfvertrouwen en eigenwaarde. Deze jongeren hebben dit vaak vanaf de wieg mee gekregen. Het is voor hen bovendien niet evident om op latere leeftijd in te stromen in reguliere vrijetijdswerkingen voor jongeren, waar vaak jarenlange vriendschapsrelaties zich reeds gevormd hebben.
- Onze doelgroep is niet altijd goed op de hoogte van beschikbare vrijetijdsactiviteiten.

Via gerichte acties kunnen gelijke kansen voor deze doelgroep gewaarborgd worden:

- Geef financiële ondersteuning
 - Het aanbieden van subsidies, kortingen of financiële steun om kosten van vrijetijdsactiviteiten te dekken, werkt enorm drempelverlagend.
- Zorg voor vervoersoplossingen:
 - Zorgt voor een sterk en betaalbaar openbaar vervoer.
 - Verstrek vervoerssubsidies aan deze specifieke doelgroep.
 - Sensibiliseer en ondersteun bestaande vrijetijdsinitiatieven omtrent het aanbieden van vervoersoplossingen.
- Werk mentor- of buddyprogramma's uit:
 - Creëer binnen reguliere vrijetijdswerkingen ruimte voor mentor- en/of buddyprogramma's. Een mentor of een buddy kan aanklappend de jongere motiveren om niet af te haken.
- Doe aan gerichte infoverspreiding:
 - Zorg dat info over vrijetijdsinitiatieven en bijhorende ondersteuning verspreid wordt naar specifieke doelgroepen, via sociale organisaties.
- Werk samen:
 - Ondersteun lokale initiatieven in de uitbouw van een inclusieve werking.
 - Voorzie sensibilisatie en bewustwording omtrent kwetsbare jongeren bij besturen van vrijetijdsinitiatieven.

Mobiliteit

Zoals eerder aangehaald heeft mobiliteit een grote invloed op alle levensdomeinen van jongeren die in delicate levensomstandigheden wonen. Daarom geven we, ter inspiratie, enkele makkelijk te realiseren initiatieven mee.

- Implementeer regionale deelfietsenprogramma's:
 - Dit is een betaalbaar en milieuvriendelijke transportoptie voor jongvolwassenen.
 - Zorg voor gemakkelijke toegankelijkheid op strategische locaties, zoals bij bushaltes en scholen.
 - Maak deelfietsen goedkoop/gratis voor de meest kwetsbare jongeren.
- Voorzie fietsenherstel- en opleidingsprogramma's:
 - Creëer programma's die kwetsbare jongvolwassenen de mogelijkheid bieden om fietsen te onderhouden en te herstellen. Dit kan niet alleen hun vaardigheden vergroten, maar ook een gevoel van eigenaarschap en verantwoordelijkheid bevorderen.
 - Voorzie een centrale locatie waar fietsherstel mogelijk is en herstellingsmateriaal (goedkoop) voor handen is.
 - Zoek naar samenwerkingsmogelijkheden en/of vrijwilligers die deze programma's kunnen aanbieden.
 - Daar bovenop wordt de circulaire economie gestimuleerd.

- Geef gevonden fietsen vrij:
 - Zorg er voor dat een deel van gevonden fietsen, die door politie of gemeenten worden verkocht, gratis of goedkoop bij de doelgroep van kwetsbare jongeren terecht komt. Leg hiervoor contact met hulpverleners uit jouw buurt.
- Werk samen met lokale organisaties:
 - Werk samen met lokale non-profitorganisaties en maatschappelijke instanties om programma's voor vervoerstoegang en –ondersteuning op te zetten.
- Stimuleer carpooling:
 - Sensibiliseer alle scholen, organisaties, sportclubs en verenigingen om aan carpooling te stimuleren en hierbij bijzondere aandacht te hebben voor de meest kwetsbaren.

Buddywerkingen

Om de vaardigheden van kwetsbare jongeren te helpen ontwikkelen en bekrachtigen, adviseren wij een 'Buddy programma'. Jongvolwassenen worden hierbij gekoppeld aan ervaren 'buddy's' uit de gemeenschap. De buddy's zullen fungeren als mentoren en ondersteuning bieden aan jongeren tijdens hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. De focus kan liggen op verschillende levensdomeinen, afhankelijk van de noden van de jongeren (bv. huishoudelijke taken aanleren; vinden van opleiding of werk; leren sparen; ...).

We zien voordelen van alle partijen:

- Kwetsbare jongvolwassenen krijgen persoonlijke ondersteuning en kansen, in relatie tot een betekenisvolle en verantwoordelijke volwassene. Hun zelfvertrouwen wordt vergroot en de integratie in de samenleving wordt bevorderd.
- Buddy's ervaren een gevoel van voldoenden door te helpen en bij te dragen aan de gemeenschap. Dit kan ook resulteren in persoonlijke groei en nieuwe sociale contacten.
- Gemeenschap: Versterking van sociale cohesie en betrokkenheid, wat zorgt voor een hoger algemeen welbevinden.
- Economie: Door jongvolwassenen te helpen vaardigheden te ontwikkelen en werkgelegenheid te vinden, dragen we bij aan een sterke lokale economie.